

משרד החינוך
הפיקוח על הערבית
מחוז מרכז

מרחבים
המכון לקידום אזרחות משותפת
בישראל

**תוכנית גישור
להתאמת הוראת ערבית
בכיתה ז'**

לבוגרי התוכנית

בואו נדברו נדברו

מהודרת ניסוי ראשונה
תשס"ח 2007 - 2008

ייזום וניהול התוכנית : מרחבים – המכון לקידום אזרחות משותפת בישראל

ריכוז פיתוח התוכנית ועריכה :

ד"ר גיל גרטל, הצוות הדידקטי בע"מ, מרכז הפיתוח
מר נעם אבן, הצוות הדידקטי בע"מ
גב' שלי גפן-קושילביץ, הצוות הדידקטי בע"מ

צוות כתיבת מערכי השיעורים :

גב' דלית שמיר-גלמן, מורה לתיאטרון ובמאית
גב' נרימין נפאר, מורה ומחנכת, בית ספר יסמין, לוד
גב' זהר ון-לובין, מורה ומחנכת, בית ספר ע"ש יצחק רבין, שוהם
גב' יעל כהן, מורה ומחנכת, בית ספר ממלכתי ג', גבעת זאב
גב' מרוות מונייר, מורה בתוכנית "בואו נדבר"

צוות פיתוח התוכנית, בקרה ועריכה :

מר אנואר דאוד, מנהל חטיבת הביניים נווה שלום וואחת א-סלאם
גב' אסתי הלפרין, מנהלת חינוכית-תפעולית, מכון מרחבים
גב' אולה פרי, מדריכה ארצית לערבית, משרד החינוך
מר חסן שואהנה, מנהל ביי"ס אל-זהראא, לוד

צוות התכנון של משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית ומחוז המרכז :

גב' נעמי אביבי-וייסבלט, מפקחת על לימודי ערבית במחוז מרכז
גב' עדי מילשטיין, מפקחת-רפרנטית ליישום דוחות שנהר קרמניצר במחוז מרכז
מר אהרון שניידר, רפרנט מחוזי מחוז המרכז

חברי ועדת ההיגוי :

גב' דפנה לב, מנהלת מחוז מרכז
מר שלמה אלון, מפמ"ר ערבית, משרד החינוך
ד"ר סולי נתן, מפקחת מחוז מרכז
מר טארק אבו-חאג'לה, מפקח החינוך הערבי במחוז מרכז
גב' שרה נעמן, מפקחת החינוך הדתי במחוז מרכז
ד"ר חיים אילוז-איילון, יו"ר הועד המנהל, מכון מרחבים
מר מייק פרשקר, מייסד ומנכ"ל מכון מרחבים
יועץ : מר יצחק כהן, משאבי ידע בע"מ

עריכה לשונית : שלמה אבן

עיצוב כריכה : הניאלה בוגר-הורוביץ

דפוס : אפעל

בנדיבות ובשיתוף :

קרן לנדא, ישראל

המגבית היהודית המאוחדת – הפדרציה, ניו-יורק

ממשלת הולנד, משרד החוץ

קרן מוריה – ארצות הברית

בואו נדבר תَعَالُوا نَحْكِي – תוכנית גישור מביה"ס היסודי לחטיבת הביניים

התוכנית 'בואו נדבר' פועלת מזה שנתיים בבתי ספר יסודיים במחוז המרכז. במסגרת התוכנית נחשפים תלמידים מכיתות ד' ו' לשפה הערבית התקשורתית – דיבור וראשית הכרת סימני הכתב. כמו כן התוכנית מזמנת לתלמידים, באמצעות סיפורים, שיח בנושאים ערכיים, הקשורים בהכרת האחר, פיתוח הקשב ותשומת הלב לשונה, החל מסביבתו הקרובה של התלמיד: בכיתה ובשכונת מגוריו ועד לאחר, השונה, במעגל הרחב והמרוחק יותר: המדינה והעולם.

רוב המורים והמורות המלמדים את התוכנית בכיתות היסוד הינם ערבים מה שהופך את ההכרות עם השפה והתרבות הערבית לישירה ורלוונטית, כאשר הנגישות למקור מאפשרת שחרור מדעות קדומות וגיבוש דעה עצמאית ומקורית של התלמיד/ה.

שילוב האזרחות המשותפת, כחלק בלתי נפרד מן התוכנית, מחבר בין לימודי השפה למודל האזרחות המשותפת שבא לידי ביטוי בהכרה ונגישות לאחר החי בתוכנו ולצדנו, מה שאמור לתרום לפיתוח כישוריו החברתיים של התלמיד.

מתוך ראיית חשיבות הרצף בלימודי השפה, מצאנו לנכון להגיש למורי הערבית בחטיבות הביניים, תוכנית גישור שתמשיך את פיתוח יכולת ההבעה בעל-פה של התלמידים באמצעות השפה התקשורתית, מחד, ומאידך, תמשיך את תהליך לימוד סימני הכתב, עד לאפשרות קריאה שוטפת של קטעי עיתון וספרות. תוכנית הגישור תאפשר למורים להמשיך את השיח התרבותי-חברתי אליו נחשפו התלמידים בכיתות היסוד, תוך העלאת דילמות המתאימות לגיל, לידע ולחשיבה של תלמידים בחטיבות הביניים.

בברכה

נעמי אביבי-וייסבלט

מפקחת על לימודי ערבית

מחוז מרכז – משרד החינוך

קיץ תשס"ז אוגוסט 2007

תוכן העניינים

עמוד

4	1. רציונאל תוכנית הגישור
4	מטרות
5	דגשי הוראה
7	סילבוס תוכנית הגישור
9	2. פירוט תכני ההוראה בערבית תקשורתית
12	3. פירוט תכני ההוראה באזרחות משותפת
18	4. המילים שנלמדו בבית הספר היסודי

1. רציונאל תוכנית הגישור

חוברת זו מיועדת למורות ולמורי ערבית בכיתה ז' בבתי הספר בחינוך הממלכתי במחוז מרכז.

המידע נועד לאפשר מעבר ראוי בין הנלמד בתוכנית 'בואו נדבר תَعَالُوا נَحْكِي' בכיתות ד'-ו' לבין תוכנית הלימודים לערבית בחטיבת הביניים.

החל משנת הלימודים תשס"ח יהיו בין תלמידי הערבית בכיתות ז' תלמידים שלמדו ערבית בבית הספר היסודי במסגרת התוכנית 'בואו נדבר תَعَالُوا נَحْكِي'.

'בואו נדבר תَعَالُوا נَحْكِي' אמורה להקנות לבוגריה ידע בתחומים הבאים :

1. שליטה בשמיעה, הבנה ודיבור, באוצר של כמאתיים מילים בערבית. מרביתן מילים מהשפה התקשורתית, דהיינו מילים בשימוש יומיומי, שנכתבות ונשמעות באופן דומה בשפה הכתובה והמדוברת.

2. היכרות חזותית עם אופן הכתיבה של אותיות ומילים (ללא ניסיון בכתיבה) והיכרות שמיעתית עם צלילי האותיות.

3. ידע בסיסי בתרבות הערבית, בדגש על ערבים אזרחי מדינת ישראל.

4. ערכים של נגישות והוגנות, בהקשר של היכרות עם האחר והערכת שונות בתוך הכיתה, בבית הספר ובחברה הישראלית.

לאור זאת, אנו מבקשים שהמורות והמורים בכיתה ז' יתאימו את דרכי ההוראה ותכניה לידע המצוי בידי התלמידים.

חוברת זו כוללת הצעה לשילוב במסגרת עשרים מערכי השיעור הראשונים בכיתה ז', המבוססים על התוכנית 'שפה מספרת תרבות'.

מטרות תוכנית הגישור

1. הוראת ערבית בכיתה ז' תיעשה מבלי לפסול או להתעלם מהידע של בוגרי התוכנית 'בואו נדבר תَعَالُوا נَحْكِي'.

2. הוראת ערבית בכיתה ז' תיעשה תוך ניצול הידע של הבוגרים, כבסיס להתקדמותם.

דגשי הוראה

דגשים להוראת ערבית תקשורתית בתוכנית 'בואו נדבר *تعالوا نحكي*'

1. בהוראת ערבית תקשורתית התוכנית מחפשת נתיב ביניים בין השפות המדוברת והספרותית. אנו עוקבים אחר ייצוג הערבית בעולם התקשורת ובמיוחד בטלוויזיה ובאינטרנט, אמצעים המחייבים שילוב בין שפת היומיום לבין ייצוג השפה בכתב.

2. בתוכנית לא נעשה שימוש בתעתיק עברי. גישה זו נובעת מהכוונה להציג את השפה הערבית על כל רבדיה, לרבות הכתב, ומהשאיפה להורות ערבית בערבית. בנוסף, הדבר תואם את הגישה האזרחית של התוכנית, לצמצם את הדומיננטיות של העברית על פני הערבית במהלך לימודי השפה.

3. מיומנויות השפה שהתוכנית מלמדת הן בעיקר האזנה (הבנת הנשמע) ודיבור. תלמידים מתקדמים (בודדים) זוכים גם לתרגול קריאה וכתובה, אם כי מיומנויות אלה נותרו להוראה בכיתה ז'.

דגשים להוראת אזרחות משותפת בתוכנית 'בואו נדבר *تعالوا نحكي*'

1. מטרת מודל האזרחות המשותפת, שפותח במכון מרחבים, הינה, בין היתר, לתרום להגברת ההוגנות בחברה הרב תרבותית במדינת ישראל. המודל כולל חמישה מושגי יסוד: זהות – לכל אחד מאתנו מגוון של זהויות, כאשר החשיבות של כל אחת מהן משתנה בהתאם לנסיבות, לזמן ולמקום.

נגישות – המושג מתייחס בעיקר לאפשרות להשתתף ולממש את הפוטנציאל האישי. הוגנות – חברה הוגנת יותר היא חברה שבה רמת הנגישות גבוהה יותר ומאפשרת מימוש פוטנציאל רב יותר.

מרחבי הסכמה – גישת מודל האזרחות המשותפת שואפת להרחיב את מרחבי ההסכמה האפשריים, תוך הבהרה, מתן לגיטימציה וניהול אי הסכמות בלתי נמנעות. אזרחות משותפת פעילה – המודל מעודד אזרחות משותפת פעילה כדי לסייע ביצירת מציאות הוגנת יותר, הן על ידי שינויים בהתנהגות אישית והן על ידי שינויים בדרכי הוראה, בבתי הספר, בקהילות וברמה של מדיניות לאומית.

2. תכני האזרחות המשותפת אינם בבחינת חידוש במערכת החינוך והם קיימים, בדגשים שונים, בלימודי אזרחות, בלימודי מורשת, בתוכניות לשעת מחנך וגם במטרות הערכיות של התוכניות במקצועות שונים. כך למשל, גם בתוכנית 'שפה מספרת תרבות' מיוחסת חשיבות רבה להיכרות עם התרבות הערבית והמוסלמית, בישראל ובמדינות השכנות.

דגשים בהוראת תוכנית הגישור

1. הנחת יסוד היא כי אסור לבטל או לפסול תכנים שנלמדו בבית הספר היסודי. במידה ומתגלים הבדלים ראוי להבהיר לתלמידים שהדבר נובע מההבדל בין הוראת ערבית כשפה תקשורתית מדוברת בבית הספר היסודי לבין הוראת השפה הספרותית בחטיבת הביניים, בין לימוד לצורכי שיחה לבין לימוד לצורכי עיון והעמקה מדעית.

2. ראוי לשמר ולטפח את קישורי השיחה שנלמדו ברמת בסיס בבית הספר היסודי.

3. ראוי לשמר ולטפח את תכני האזרחות המשותפת, כמסד לדיאלוג בין תרבותי המתבקש מהוראת שפה אשר משמשת כחמישית מאזרחי המדינה.

4. ניתן להניח כי קצב ההתקדמות בתכנים הנלמדים בתוכנית 'שפה מספרת תרבות' יהיה מהיר יותר. כך לפחות בשלביה הראשונים, כלומר פרקי הלימוד הראשונים של כיתה ז'. בכיתה שכל תלמידיה בוגרי 'בואו נדבר תَعَالُوا נَحْكِي' יוצע קצב מהיר, ולכיתה שרק חלק מתלמידיה הם בוגרי התוכנית יוצע קצב איטי יותר.

5. הבסיס לכל שיעור יהיה בספר הלימוד של כיתה ז'. בנוסף, יש לשלב בכל שיעור שיחה מדוברת או דיון בסוגיות הנובעות ממודל האזרחות המשותפת. בהתחשב במשך השיעור הקצר, אנו מניחים כי ניתן יהיה לשלב בכל שיעור שניים מתוך שלושת היסודות: הוראת ערבית ספרותית, ערבית תקשורתית מדוברת ואזרחות משותפת.

בלוח הסילבוס להלן מופיעה הצעת שילוב לעשרים השיעורים הראשונים של כיתה ז'. בהמשך מופיע פירוט לגבי התכנים שאינם מופיעים כיום בספרי הלימוד, כלומר ערבית תקשורתית ואזרחות משותפת.

ההצעה להוראת ערבית ספרותית מתבססת על הספר 'שפה מספרת תרבות'.

סילבוס תוכנית הגישור

שיעור	שפה מספרת תרבות (כ - 30 דקות)	ערבית תקשורתית או אזרחות משותפת (כ - 15 דקות)
1	זיהוי וכתובת אותיות א, ב, ג, ד, ספר עמ' 13	ברכות, היכרות בסיסית
2	זיהוי וכתובת אותיות ו, ז, תנועות פתחה וכסרה	ברכות והרחבת ההיכרות
3	זיהוי וכתובה של ז, והתנועות דמה וסוכון	מדרש תמונה – המשפחה
4	זיהוי וכתובה של י, כינוי קניין שלי ספר עמ' 31-32	שימוש במילה : יא + הבית : וین ביתך? كيف بيتك?
5	תנועות ארוכות, ספר עמ' 33 חזרה : זיהוי אותיות ותרגילי קריאה	אזרחות משותפת : הזהות שלי
6	הוראת מ, ב ספר עמ' 35-39 תרגילי קריאה	شو بيتشغل الوالدين?
7	זיהויל. תרגילי קריאה ספר עמ' 41	אזרחות משותפת : מסדר זיהוי
8	אל التعريف ספר עמ' 42 תרגילי קריאה	أماكن في اسرائيل. الجهات الاربعه. اماكن عربية. استعمال الأفعال : زار, كان, سافر
9	תא מרבוطة ספר עמ' 45-47	مين قاعد أمامك/ جنبك/ وراءك?
10	זיהוי וכתובה נ, ת ספר עמ' 48-52	أي يوم اليوم?

... / המשך סילבוס

שיעור	שפה מספרת תרבות (כ - 30 דקות)	ערבית תקשורתית או אזרחות משותפת (כ - 15 דקות)
11	שיעור חזרה : זיהוי אותיות, קריאה ספר עמ' 53-55	قديش الساعة? تأريخ اليوم, الزمن
12	משחקי קריאה	אזרחות משותפת : תכונות זהות ומיון (א)
13	מדינות ערב ספר עמ' 62-66	خارطة الشرق الأوسط. دول وعواصم ورؤساء
14	זיהוי וכתובה ס	الشرق الأوسط: وين زرت? وين بدك تزور?
15	זיהוי וכתובה פ ספר עמ' 68-71	دولة اسرائيل. وين زرت؟ اي متي؟ مين زرت؟ مدينة يافا.
16	זיהוי וכתובה ע ספר עמ' 72-74	مين بيحكي عربي? أي لغة بتحكي? أي لغة بيحكوا في...
17	זיהוי אותיות תרגילי קריאה	אזרחות משותפת : תכונות זהות ומיון (ב)
18	זיהוי וכתובה כ ספר עמ' 76-78	شو فيه في الصف؟
19	זיהוי וכתובה ص ספר עמ' 79-81	دولة مصر
20	זיהוי אותיות ותרגילי קריאה	אזרחות משותפת : מרחבי הסכמה

פירוט תכני ההוראה בערבית תקשורתית

שיעור	בוגרי 'בואו נדבר'
1	<p>صباح الخير – صباح النور مرحبا – مرحبتين شو اسمك؟ إسمي... أهلا وسهلا – أهلا فيك تشرفنا – الشرف الي كيف حالك؟ الحمد لله مبسوطة</p>
2	<p>السلام عليكم – وعليكم السلام انا/ انت/ تلميذة انا ولد/ بنت انا ميش معلم/ة انا من دار ... انا ساكن في ... داري/ بيتي في .... داري قريب من المدرسة</p>
3	<p>(تعالوا نتعرف على العيلة) מדרש תמונה هذا اب. هو درزي هذه ام. هي درزية هذا ابو الولد هذه ام الولد هذه عيلة درزية</p>
4	<p>يا داني, بيتي جنب بيتك كيف بيتك؟ كبير, صغير, حلو, بيتي في الطابق الاول/الثاني... في بيتي 4 غرف غرفي كبيرة/ صغيرة/ حلوة كيف بيت عيلة كوهن? كيف حال عيلة كوهن?</p>
5	<p>אזרחות משותפת</p>
6	<p>أنا بشتغل معلمة/ معلمة للغة العربية شو بيشغل أبوك؟ (مدير, شوفير, شائق باص/ تاكسي, عامل فتي, موظف, حلاق..) شو بشتغل امك؟ (ربة بيت, سكريتيرة, مخصصة لتجميل) شو بدك تشتغل? أبوك درزي/ عربي/ بدوي? أبو أمير درزي? ام ميري درزية?</p>

.../ המשך הפירוט

שיעור	בוגרי 'בואו נדבר'
7	אזרחות משותפת
8	<p>וین تقع القدس؟ القدس في شرق الدولة וינ تقع חיפה/ دلية الكرمل؟ חיפה/ دلية الكرمل في شمال البلاد لوین سافرت في العطلة؟ ایمتی زرت في القدس؟ مع مین سافرت לחיפה؟ וינ كنت امبارح؟ أكم يوم كنت هناك؟</p>
9	<p>מין قاعد جنبك/ أمامك/ وراءك؟ مین قاعدة جنبك/ أمامك/ وراءك؟</p>
10	<p>أي يوم اليوم؟ أي يوم كان إمبراح؟ أي يوم يكون بكرة؟ أي يوم كان قبل يومين؟ أي يوم راح يكون كمان يومين؟ اليوم يوم الخميس. وبكرة؟ امبارح كان يوم الأحد. وبكرة؟</p>
11	<p>قدیش الساعة؟ الساعة 8 تمام/ الساعة ثمانية ونص/ثمانية وربع في أي ساعة فقت اليوم؟ في اي ساعة فقت أمس؟ في أي ساعة رحت تنام؟ في أي ساعة الحفلة اليوم؟ الحفلة في الظهر/بعد الظهر/قبل الظهر/في المساء/في الصباح؟</p>
12	אזרחות משותפת
13	<p>هذه خاركة الشرق الأوسط. وین اسرائیل؟ على شاطئ البحر اسرائیل دولة كبيرة/ صغيرة؟ مصر/ الاردن/ سوريا/ لبنان دولة كبيرة أم صغيرة؟ ما هي عاصمة اسرائیل/ مصر..... الاردن مملكة ام ديموقراطية/ جمهورية؟ اسرائیل الها رئيس حكومة بس مصر الها رئيس. الاردن اله ملك.</p>
14	<p>מין ساکن في اسرائیل؟ יהוד וערב מין ساکن في مصر؟ عرب مسلمين وشوية مسيحين. أنت יהודי/ مسلم/ مسيحي؟ וינ أي دولة زرت في المنطقة؟ וינ بدك تزور؟ וינ زار أبوك/ امك؟</p>

.../ המשך הפירוט

שיעור	בוגרי 'בואו נדבר'
15	<p>דولة اسرئيل : وين زرت في اسرئيل؟ زرت عاصمة اسرئيل/ مدينة يافا ؟ مع مين سافرت ل... ايمتى سافرت؟ مين/وين زرت؟(سافرت مع العيلة/ابوي وامي/ اخوي/ اختي/ رفيق.. يافا في مركز الدولة/ في غرب البلاد. وين حيفا؟...حيفا في شمال البلاد...إيلات في جنوب البلاد..القدس في شرق البلاد.</p>
16	<p>مين في العيلة بيحكي عربي؟ (جدس/ جدتي/رفيق ابوي) اي لغة يتحكوا؟ (عربي, انجليزي/ عبري, فرنسوي.. اي لغة بيحكول في مصر/ فرنسا/ بريطانيا... اي لغة بيتحب؟</p>
17	<p>אזרחות משותפת</p>
18	<p>في الصف شبابيك كثير. اكم شباك في الصف؟ الشباك كبير يا صغير؟ اكم باب في الصف؟ شو لون الباب؟ الباب مسكر يا مفتوح؟ اكم طاولة عندك في الصف؟ شو لون الطاولة؟ اكم كرسي جمب كل طاولة؟ مين هو جارك/ جارتك؟</p>
19	<p>مصر دولة صغيرة؟ مين هو رئيس مصر؟ اي لغة بيحكوا في مصر؟ مين ساكن في مصر؟ شو في عاصمة مصر؟ اي مكان بتعرفوا في مصر؟ (الاهرام, بهر النيل) شو هو عدد سكان مصر؟(16 مليون انسان)</p>
20	<p>אזרחות משותפת</p>

3. פירוט תכני ההוראה באזרחות משותפת

שיעור 5 (חמישי בסילבוס) – זהות שלי

התלמידים הגיעו לכיתה חדשה ולבית ספר חדש. במסגרת הכיתות נערכו פעילויות היכרות. אולם, גם בשיעור ערבית נציע להקדיש זמן לנושא. להיכרות נצרף את כתיבת השם בערבית וניצור פאזל של ילדי הכיתה ושמותיהם בעברית וערבית. בנוסף, נעשה היכרות עם משמעותם של השמות השונים.

חלוקת הזמן:

10 דקות. כל תלמיד כותב את שמו בעברית ובערבית על קטע מפאזל שקיבל מהמורה.
15 דקות. כל תלמיד מציג את שמו ומספר מהי משמעות השם ומדוע הוענק לו כשנולד.

עזרים:

חלקי פאזל כמספר תלמידי הכיתה.
דבק, בריסטול חצי גליון (שיתאים להדבקת כל הפאזל עליו).

מהלך:

המורה נותנת לכל תלמיד חתיכת פאזל. כל תלמיד כותב את שמו בעברית ובערבית (המורה תסייע לפי הצורך). בוגרי 'בואו נדבר' יכולים לסייע בכתיבת השם בערבית.

המורה מתחילה את סבב ההיכרות. כל תלמיד אומר את שמו ומספר על מקור השם.
המורה מוסיפה דוגמאות לשמות דומים בערבית ומראה אם מקורות השם דומים.

לדוגמה:

שמות של חיות. עופר – רים.
שמות הקשורים לעולם הצומח. שושנה – סווסן; דלית – דאליה.
שמות מהמקורות. משה – מוסא; יוסף – יוסוף.

תלמיד שסיים מניח את חלק הפאזל שלו בהתאמה על הלוח.
בגמר השיעור תולים את הפאזל על אחד מקירות הכיתה.

שיעור 7 – מסדר זיהוי

במסגרת השבועות הראשונים בכיתה החדשה, לומדים התלמידים להכיר את חבריהם החדשים. בשיעור המוצע ננסה לשער, על סמך תמונת משפחה – מיהו כל אחד ומה מאפיין אותו (או מהו עיסוקו). התרגיל ימחיש כי תמונת אדם אינה מספיקה כדי להכירו והיכרות של ממש משלבת מראה, שיחה, התנסויות משותפות וכדומה.

חלוקת הזמן:

15 דקות. הפעילות תבוצע בקבוצות של ארבעה תלמידים בקבוצה.

עזרים:

כל תלמיד מביא תמונה של משפחתו (או קבוצת התייחסות אחרת כמו חברים בחוג, הקבוצה בתנועת הנוער וכדומה).

מהלך:

המורה מחלקת את הכיתה לקבוצות של ארבעה תלמידים בכל קבוצה. המורה מנחה את התלמידים להוציא את התמונות שהביאו. כל תלמיד מקבל תמונה של אחד מחבריו לקבוצה.

המשימה:

- א. לרשותכם חמש דקות. כיתבו מי בתמונה- תפקידו במסגרת התמונה (אב, אחות, מדריך וכדומה) _____ עיסוקו _____ תחביביו _____
- ב. הציגו בסבב את התמונה שקיבלתם ותארו את המופיעים בה. בגמר התיאור יספר התלמיד שהביא את התמונה מה נכון ומה לא.

סיכום:

המורה תסכם: בתרגיל שביצענו ניסינו לשער לפי מראה בלבד מיהם האנשים ומה עיסוקם. כדי להכיר צריך לאפשר לאדם שאותו רוצים להכיר להציג את עצמו, לספר על תחביביו וללמוד במהלך תקופה מיהו.

שיעורים 12 ו-17 – תכונות זהות ומיון הערה: השיעור נמשך 30 דקות ולכן יועבר בשני חלקים

התלמידים ישתלבו בקבוצות שונות, בהתאם לתכונות שמגדירה המורה. המשחק כולל תנועה בחדר, ויש להכין בהתאם את הכיתה.

חלוקת הזמן:

15 דקות. משחק – השתלבות בקבוצות לפי תכונות.
20 דקות (המשך בשיעור הבא). דיון בנושא: מיון אנשים לפי תכונות.

עזרים:

הכנת שש כרטיסיות ותלייתן ברחבי הכיתה.

מהלך:

המורה תולה על הקירות כרטיסיות עם ספרות.
כל התלמידים מתרכזים ליד הלוח, עליו לא נתלו כרטיסיות.

המורה מכריזה על תכונה מסוימת, והתלמידים בעלי התכונה עוברים למקום המתאים.
למשל: مین لون عیونه أسود یوقف جنب الرقم ستة מי שצבע עיניו שחור יעמוד ליד הספרה שש.

לאחר כל הכרזה עוברים תלמידים בהתאמה, ונוצרות קבוצות חדשות.

דוגמאות להכרזות מיון:

1. מי שמגדל בעל חיים בבית יעמוד ליד הספרה 5.
2. מי שיש לו שיער בצבע חום יעמוד ליד הספרה 3.
3. מי שיש לו שעון על היד יעמוד ליד הספרה 1.
4. מי שהוא האח הבכור במשפחתו יעמוד ליד הספרה 4.
5. מי שנועל נעלי התעמלות יעמוד ליד הספרה 2.

המורה קובעת שני תצפיתנים שירשמו בכל הכרזה כמה תלמידים משתלבים בקבוצה וכמה תלמידים עברו מקבוצה לקבוצה בעקבות ההכרזה.
כל תלמיד יתבקש לשים לב בכמה קבוצות השתלב בסך הכל.

לאחר הפעילות מתרכזים לשיחה. רצוי לפתח את השיחה בכיוון זה :

אנחנו נוטים למיין את סביבתנו לפי תכונות, כדי להכניס סדר בעולם.
באמצעות הסדר אנחנו מגדירים גם את עצמנו : לאן אנו שייכים ולאן לא.
אנו נוטים לשפוט אחרים לפי זהות אחת מרכזית.
קל לנו יותר ליצור קשר עם אנשים דומים לנו בתכונות שונות כגון גיל, שפה, לבוש ותרבות.
ולמרות זאת – לכל אחד מאיתנו הרבה מאוד זהויות ואנו שייכים לקבוצה רבות.
אם נכיר את הזולת, ואת כל זהויותיו, נמצא תכונות חופפות שבאמצעותן נוכל להתחבר.

שיעור 20 - מרחבי הסכמה ואי הסכמה

ככל שהנגישות של בעלי זהויות שונות תגבר, כך תגבר ההוגנות בחברה. הדרך לעשות זאת היא באמצעות הרחבה של מרחב ההסכמה, לרבות הסכמה על אי הסכמה.

משך הזמן:

15 דקות. דיון קבוצתי מונחה. חלוקת כרטיסי תפקידים.

15 דקות (המשך בשיעור הבא). סיכום.

עזרים:

כרטיסי תפקידים: יש לשכפל כל כרטיס ארבע פעמים, ולחלק את הכרטיסים לתלמידים כך שיהיה נציג מכל דמות בכל אחת מקבוצות הדיון.

מהלך:

א. הכיתה תתחלק לארבע קבוצות. בכל קבוצה יהיו שלושה תלמידים שיקבלו כרטיסי תפקיד מבלי שהאחרים ידעו זאת. (הכרטיסים הם מסתגל, מורד ומגשר - פירוט בעמוד הבא). כמו כן יש לקבוע מנהל דיון לכל קבוצה.

הקבוצות יקבלו נושא לדיון. יש לבחור בנושא אקטואלי מחיי התלמידים בבית הספר. למשל: האם חייבים לנעול את הכיתות בגלל הגניבות, או להשאירן פתוחות וכל אחד אחראי לחפציו? האם הכיתה צריכה להתארגן כנגד הניסיון לבטל את היציאה ליומיים טיול?

ב. סיכום במליאה.

המורה תבקש מהתלמידים בעלי כרטיסי הזהות לחשוף את עצמם ולתאר כיצד הגיבו חבריהם לעמדות שהציגו בדיון.

לסיכום יש להדגיש: בקבוצה יש בעלי זהויות שונות ולכן גם בעלי עמדות שונות בכל נושא. הרחבה של ההסכמה משמעותה להקשיב לעמדת הזולת, ולנסות ולשכנע על ידי טיעונים. לאחר מכן יש להגדיר על מה בדיוק מסכימים, לצמצם ככל שניתן את הגדרת הנושאים שנותרו במחלוקת ולהסכים גם על נקודות אי ההסכמה.

על פי רוב יתברר כי נקודות אי ההסכמה, לאחר שהוגדרו, אינן מפריעות לקבל החלטה מוסכמת והוגנת.

כרטיסי תפקידים לדיון בקבוצה

מנהל הדיון

הצג את הנושא לדיון.
קבע סבב ראשון שבו יוכל כל חבר בקבוצה להציג את עמדתו.
על יסוד דברי החברים נסה להגדיר עמדה קבוצתית ובקש מחברי הקבוצה להגיב.
אם מתבררת אי הסכמה, בקש מבעלי העמדות השונות לנמק את דעתם.
נסה להגדיר יחד איתם על מה הם יכולים להסכים, ועל מה בדיוק הם לא מסכימים.
לאחר שהובהרה אי ההסכמה, בקש מחברי הקבוצה למצוא דרך ביניים שתנטרל את אי ההסכמה.
בכל מקרה, לאחר 10 דקות עליך להציג בפני הכיתה את עמדת הקבוצה!

מסתגל

אל תחשוף את זהותך בפני חברי הקבוצה.
בדיון, עליך לתמוך בעמדת הנהלת בית הספר. התלמידים אינם צודקים והם "מתנהגים כמו בכינים". זה בית ספר ויש הנהלה, וכך צריכות להתקבל החלטות.

מורד

אל תחשוף את זהותך בפני חברי הקבוצה.
בדיון עליך לתמוך בעמדת התלמידים נגד הנהלת בית הספר. לא יתכן שיכתיבו לנו כיצד עלינו לנהוג בכל דקה ומה יהיה החוק החדש. אנחנו כאן הרוב וצריך לתת לנו, לתלמידים, לקבל החלטות באופן דמוקרטי.

מְגִשֵּׁר

אל תחשוף את זהותך בפני חברי הקבוצה.
בדיון עליך לחפש אחר פיתרונות ביניים שיהיו מקובלים על כולם. יש להקשיב לכולם ולקבל החלטה במשותף. צריך לבחור נציגים של התלמידים שיפגשו עם ההנהלה. צריך לתמוך בנציגים, שיצליחו להעביר את העמדות שלנו, ומצד שני, לתמוך בהנהלה שבוודאי רוצה את טובת התלמידים.

4. המילים שנלמדו בבית הספר היסודי

להלן פירוט אוצר המילים שנלמדו בבית הספר היסודי, בכיתות ד'-ו'. המילים מסודרות לפי נושאים, ולא לפי סדר מילוני.

מילים אלה נכללו בחוברות הלימוד ובתרגילים. בנוסף להן רכשו התלמידים מילים רבות בשפה המדוברת המשמשות לניהול סדר היום בכיתה, כגון לפתוח ספרים, לשבת בבקשה וכדומה. מילים אלה היו נתונות לשיקול דעתה של כל מורה בהתאם לצרכיה, ולא רוכזו ברשימה מחייבת.

ברכות קلمات תר חייב وشكر

ברוכים הבאים	أهلا وسهلا
שלום עליכם	أسلام عليكم
בוקר טוב	صباح الخير
בוקר אור (תשובה)	صباح النور
שלום (ברכת שלום במפגש)	مرحبا
ערב טוב	مساء الخير
ערב אור (תשובה)	مساء النور
תודה	شكرا
אין בעד מה	عفوا
מה נשמע?	كيف حالك؟
תודה לאל	أحمد لله
מרוצה – מבסוט/ה	مبسوط/ مبسوطة
חג שמח	عيد سعيد

זהותי هویتی

אני	أنا
שמי	إسمي
גיל שלי	عمري
יש לי	عندي
אין לי	ما عندي

אני רוצה	بدي
אני לא רוצה	ما بدي
ערבים	عرب
יהודים	يهود
מוסלמי	مسلم
נוצרי	مسيحي
דרוזי	درزي
יום הולדת	عيد ميلاد

איברי גוף أعضاء الجسم

ראש	رأس
שיער	شعر
רגל	رجل
יד	يد
עין	عين

שמות (בכיתה ובמשפחה) أسماء (في الصف – في البيت)

ילד / בן	ولد
בת	بنت
תלמיד	تلميذ
תלמידה	تلميذة
מורה	معلم
מוכה	معلمة
אב	أب
אם	أم
אח	أخ
אחות	أخت
סב	جد
סבתא	جدة

צבעים אלואן

שחור	أسود
כחול	أزرق
ירוק	أخضر
חום	بني
בלונד	أشقر
אדום	أحمر
לבן	أبيض
צהוב	أصفر
ורוד	وردي

בגדים מלביס

מכנסיים	بنطلون
חולצה עם כפתורים	قميص
חצאית	تنورة
שמלה	فستان

מספרים סתמיים אלראמ

1	واحد
2	إثنين
3	ثلاثة
4	أربعة
5	خمسة
6	ستة
7	سبعة
8	ثمانية
9	تسعة
10	عشرة
1/2	نص
11	حداش
12	تتناش

תארים صفات

גדול	كبير
קטן	صغير
יותר גדול	أكبر
יותר קטן	أصغر
נמוך	قصير
גבוה	طويل
רחוק	بعيد
קרוב	قريب
ליד	بجنب
מאחורי	وراء
לפני	أمام
סגור	مسكر
פתוח	مفتوح
מעל	فوق
מתחת	تحت
יקר	غالي
זול	رخيص

בבית في البيت

חדר	غرفة
מטבח	مطبخ
בית	بيت, دار
סלון	صالون
חצר	ساحة
שירותים ומקלחת	حمام
גר	ساكن
קומה	طابق
שכן / שכנה	جار / جارة

בשכונה في الحارة

רחוב	شارع
כתובת	عنوان
דואר	بريد
בנק	بنك
מרכז העיר	مركز البلد
עיר, יישוב	بلد
מכולת	دكان
קניון	مجمع
חנות ספרים	دكان كتب
חנות צעצועים	دكان لعبة
חנות פרחים	دكان ورد
בית קולנוע	سينما
סרט	فيلم
כסף	مصري
מתנה	هدية
מחיר	سعر
כמה זה עולה?	قديش السعر؟

בכיתה في الصف

בית ספר	مدرسة
כיתה	صف
כיסא	كرسي
שולחן	طاولة
חלון	شباك
דלת	باب

מקצועות מואציע

חשבון	حساب
מדעים	علوم
ערבית	عربي
עברית	عبري
אנגלית	إنجليزي
ספורט	رياضة
מוזיקה	موسيقى

פעלים أفعال

יושב / יושבת	قاعد / قاعدة
הלך / הלכה	راح / راحت
למד / למדה	تعلم / تعلمت
קם / קמה	قام / قامت
הסתכל / הסתכלה	تفرج / تفرجت
אכל / אכלה	أكل / أكلت
שיחק / שיחקה	لعب / لعبت
ישן / ישנה	نام / نامت
שרק	صفر
בעט	ضرب
זכה	فاز
הפסיד	خسر
שר	غنى
ניגן	عزف
קנה / קנתה	اشتري / اشترت

זמנים אوقات

שעה	ساعة
בוקר	صبح
צהריים	ظهر
אחרי הצהריים	بعد الظهر
ערב	مساء
לילה	ليل
היום	اليوم
מחר	بكرة
אתמול	إمبارح / أمس
שנה	سنة
שמש	شمس
ירח	قمر

מספר סידורי וכיוונים אرقام الترتيبي والاتجاهات

ראשון	أول
שני	ثاني
שמאל	شمال
ימין	يمين

ימי השבוע ايام الأسبوع

יום ראשון	يوم الأحد
יום שני	يوم الاثنين
יום שלישי	يوم الثلاثاء
יום רביעי	يوم الأربعاء
יום חמישי	يوم الخميس
יום שישי	يوم الجمعة
יום שבת	يوم السبت

במגרש פי המלعب

ספורט	رياضة
שחקן	لاعب
כדורגל	كرة القدم
כדורסל	كرة السلة
כדורעף	كرة الطائرة
קבוצה	فريق
שופט	حكم
מאמן	مدرّب
משחק	لعبة
מגרש	ملعب
שער	هدف
קפטן (מנהיג השחקנים)	كابتن
גול	جول

חיות חיוانات

חיה	حيوان
ארנב	أرنب
חמור	حمار
זאב	ذئب
שועל	ثعلب
תרנגולת	دجاجة
אריה	أسد
דוב	دب
צבי	غزال
סוס	حصان
כלב	كلب
פיל	فيل
גמל (זכר)	جمل
נאקה (נקבת הגמל)	ناقة

מוסיקה מוסיקּי

מוזיקה	מוסיקּי
אומנות	פּן
זמר	מטرب
נגן	עازפּ
תו	נוּתֶה
שיר / שירים	أغنية / أغاني
תזמורת, להקה	فرقة
כלי נגינה	آلات موسيقية
עוד	عود
כינור	كمان
חליל	ناي
לחן	لحن
צליל	نغمة

בין אנשים

מפגש	لقاء
אנשים	ناس
חבר / חברים	صاحب / أصحاب
שיחה	حديث
שאלה	سؤال
תשובה	جواب
זכות	حق
חובה	واجب
אסור	ممنوع
מותר	مسموح

תקשורת אֵלֵטַאל

אות / אותיות	חرف / חروف
סימן	إشارة
שפה	لغة
עיתון	جريدة
ידיעות	أخبار
כותרת	عنوان
טלוויזיה	تلفزيون
רדיו	راديو
טלפון	تلفون
אינטרנט	انترنت

חגים, מצוות ומקומות מקודשים אַעֵיַאד ואַמַאכַן מַקַדַסַה :

חג מולד	عيد الميلاد
קֵאש השנה	رأس السنة
חג הקרבן	عيد الأضحي
חודש רמדיאן	شهر رمضان
חג הפסח	عيد الفصح
צדקה	زكاة
תפילה	صلاة
עליה לרגל	حجّ
מסגד	مسجد (جامع)
העיר ירושלים	القدس
העיר מכה	مكة